

PHÁT TRIỂN TRI THỨC THÔNG TIN CHO GIẢNG VIÊN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ ĐÁP ỨNG YÊU CẦU, NHIỆM VỤ TRONG KỶ NGUYÊN MỚI CỦA ĐẤT NƯỚC

ĐOÀN NAM CHUNG (*)

Tóm tắt: Bài viết phân tích các quan niệm về tri thức thông tin, đánh giá tầm quan trọng của việc phát triển tri thức thông tin đối với giảng viên lý luận chính trị ở các trường cao đẳng và đại học. Qua đó đưa ra một số giải pháp khai thác và sử dụng thông tin đối với giảng viên lý luận chính trị trong giảng dạy và nghiên cứu, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo ở các nhà trường, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ trong kỷ nguyên mới của dân tộc.

Từ khóa: Đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ; giảng viên lý luận chính trị; tri thức thông tin.

Abstract: This paper analyzes the concepts of information knowledge and assesses the importance of developing information knowledge for political theory lecturers in colleges and universities. Then, a number of solutions will be proposed for exploiting and using information for political theory lecturers in their teaching and research activities, contributing to improving the quality of education and training in schools, and meeting the requirements and tasks in the new era of the nation.

Keywords: Meeting the requirements and tasks; political theory lecturers; information knowledge.

Ngày nhận bài: 15/01/2025

Ngày biên tập: 15/3/2025

Ngày duyệt đăng: 19/3/2025

Trong thời đại công nghệ thông tin phát triển mạnh mẽ như hiện nay, tri thức thông tin không chỉ là một yếu tố cần thiết trong đời sống cá nhân mà còn có vai trò vô cùng quan trọng trong công tác giảng dạy và nghiên cứu khoa học, đặc biệt là đối với giảng viên lý luận chính trị ở các trường cao đẳng và đại học. Việc phát triển tri thức thông tin cho đội ngũ giảng viên lý luận chính trị trong các trường đại học, các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng lý luận chính trị hiện nay là yêu cầu khách quan và cấp thiết để đáp ứng nhu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo, cũng như thích ứng với sự phát triển nhanh chóng của xã hội và khoa học. Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy việc khai thác, sử dụng tri thức thông tin của một bộ phận giảng viên lý luận chính trị còn nhiều hạn chế, ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Vì vậy, việc nghiên cứu, đề xuất các giải pháp phát triển tri thức thông tin cho giảng viên lý luận chính trị là rất cần thiết.

1. Một số quan niệm về tri thức thông tin

Tri thức thông tin là một khái niệm quan trọng trong giáo dục hiện đại, đặc biệt trong các lĩnh vực yêu cầu khả năng tư duy phản biện và phân tích sâu sắc như lý luận chính trị. Hiệp hội Thư viện Hoa Kỳ (ALA) đưa ra quan niệm về tri thức thông tin là: “Khả năng nhận diện nhu cầu thông tin, tìm kiếm thông tin hiệu quả, đánh giá và sử dụng thông tin để giải quyết các vấn đề”⁽¹⁾. Tri thức thông tin không chỉ là khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin, mà còn bao gồm kỹ năng đánh giá thông tin một cách khoa học và có thể áp dụng vào các tình huống thực tế, từ đó giúp giải quyết các vấn đề trong công việc chuyên môn và nghiên cứu. Theo Bruce (1997), tri thức thông tin là quá trình học hỏi và phát triển các kỹ năng cần thiết để trở thành người sử dụng thông tin có khả năng tư duy phản biện, giải quyết vấn đề và tạo ra sản phẩm thông tin mới. Quan niệm này bao gồm khả năng nhận diện thông tin, đánh giá thông tin đó từ nhiều nguồn khác nhau, cuối cùng sử dụng thông tin để hỗ trợ việc ra quyết định và giải quyết vấn đề.

(*) TS; Trường Đại học Điện lực

Trong giảng dạy lý luận chính trị, tri thức thông tin có thể xem là một công cụ giúp giảng viên tìm kiếm, phân tích và vận dụng các tài liệu nghiên cứu, văn bản chính trị, lịch sử và các nguồn tài liệu học thuật khác. Điều này không chỉ giúp nâng cao chất lượng giảng dạy mà còn góp phần phát triển năng lực nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực lý luận chính trị. M. Donald đã chỉ ra việc giảng dạy tri thức thông tin giúp người học không chỉ thu thập thông tin mà còn có thể phân tích, đánh giá tính chính xác, độ tin cậy của thông tin trong việc nghiên cứu và học tập.

Từ các cách tiếp cận trên, có thể hiểu tri thức thông tin trong giảng dạy lý luận chính trị không chỉ là việc cung cấp công cụ để tìm kiếm tài liệu mà còn là quá trình phát triển kỹ năng tư duy phản biện khoa học, khả năng đánh giá thông tin có hệ thống và áp dụng thông tin vào nghiên cứu, giảng dạy có hiệu quả. Tri thức thông tin có vai trò quan trọng với giảng viên lý luận chính trị, trực tiếp nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu. Giảng viên lý luận chính trị sử dụng tri thức thông tin để khai thác, lựa chọn những nguồn tài liệu chính thống, chính xác, từ đó nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Những tài liệu có chất lượng sẽ giúp giảng viên có kiến thức và tư duy lý luận chính trị vững chắc, đúng đắn để phục vụ cho việc giảng dạy, nghiên cứu khoa học và phát triển các chương trình đào tạo, bồi dưỡng phù hợp.

Trong bối cảnh đất nước đang bước vào kỷ nguyên mới, việc nâng cao chất lượng giáo dục, đặc biệt trong lĩnh vực lý luận chính trị là một yêu cầu cấp thiết. Kỷ nguyên mới của đất nước, với những bước tiến mạnh mẽ về khoa học, công nghệ và sự phát triển của xã hội thông tin đòi hỏi hệ thống giáo dục, đào tạo phải có khả năng đáp ứng nhanh chóng và hiệu quả trước những thay đổi. Giảng viên lý luận chính trị không chỉ cần có nền tảng kiến thức vững chắc mà còn phải có khả năng sử dụng, khai thác tri thức thông tin một cách linh hoạt, hiệu quả, không chỉ giúp nâng cao chất lượng giảng dạy, mà còn thúc đẩy việc nghiên cứu khoa học, sáng tạo nội dung bài giảng, cũng như nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng. Trong kỷ nguyên số, khi thông tin ngày càng phong phú, để

tiếp cận, việc giảng viên có thể xử lý tri thức và ứng dụng công nghệ thông tin một cách khoa học, sáng tạo sẽ giúp nâng cao năng lực giảng dạy, đáp ứng nhu cầu học tập, nghiên cứu ngày càng cao của xã hội.

2. Giải pháp phát triển tri thức thông tin cho giảng viên lý luận chính trị đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ

Một là, đa dạng hóa và nâng cao chất lượng nguồn tư liệu trong các cơ sở giáo dục.

Đa dạng hóa nguồn tư liệu không chỉ bao gồm việc cung cấp các tài liệu từ sách vở, báo chí chuyên ngành mà cần chú trọng đến phát triển các tài nguyên số, cơ sở dữ liệu học thuật quốc tế, các công cụ hỗ trợ nghiên cứu hiện đại. Các giảng viên lý luận chính trị cần có khả năng tiếp cận đa dạng các nguồn tài liệu từ các cơ sở dữ liệu uy tín, các thư viện số chuyên ngành khác để tiếp cận được những nghiên cứu mới nhất, những quan điểm lý luận hiện đại, phục vụ cho công tác giảng dạy, nghiên cứu khoa học. Đặc biệt, cải tiến hệ thống thư viện và các công cụ tìm kiếm tài liệu là một yếu tố vô cùng quan trọng. Các thư viện điện tử, hệ thống quản lý tài liệu học thuật cần được nâng cấp, giúp giảng viên có thể dễ dàng tìm kiếm tài liệu chuyên sâu, bài viết nghiên cứu mới, các công trình học thuật quốc tế. Việc áp dụng công nghệ thông tin vào việc tìm kiếm tài liệu sẽ giúp tiết kiệm thời gian, nâng cao hiệu quả công việc cho giảng viên.

Mặt khác, giảng viên lý luận chính trị cần được trang bị khả năng tìm kiếm các tài liệu nghiên cứu quốc tế, để mở rộng tầm nhìn lý luận, nghiên cứu các xu hướng mới của thế giới và ứng dụng vào bối cảnh giáo dục lý luận chính trị trong nước. Vì vậy, việc xây dựng các mối quan hệ hợp tác quốc tế với các cơ sở nghiên cứu, các thư viện lớn trên thế giới để chia sẻ nguồn tài liệu thông tin là rất cần thiết. Thực tế, nhiều trường đại học lớn trên thế giới đã và đang có các hợp tác chặt chẽ với các cơ sở nghiên cứu và thư viện quốc tế, giúp giảng viên, sinh viên tiếp cận được kho tàng tri thức vô cùng phong phú. Sự kết hợp giữa tài liệu truyền thống và tài liệu điện tử cũng cần được chú trọng, bởi mặc dù tài liệu số hóa ngày càng trở nên phổ biến và tiện lợi, nhưng việc duy trì, phát triển các tài liệu in truyền thống vẫn rất quan trọng, đặc biệt là trong các lĩnh vực

nghiên cứu lý luận chính trị. Các giảng viên không chỉ cần khai thác tài liệu từ các báo cáo khoa học hay bài viết nghiên cứu mà cần kết hợp với việc tham khảo các sách tham khảo chuyên sâu, các văn bản pháp luật, các công trình nghiên cứu trước đó để xây dựng cơ sở lý luận vững chắc cho bài giảng và công trình nghiên cứu.

Để việc đảm bảo chất lượng nguồn tư liệu trở nên hiệu quả, cần có sự đầu tư phù hợp về cơ sở vật chất và đội ngũ nhân sự của thư viện. Nhân viên thư viện cần được đào tạo chuyên sâu về các kỹ năng tìm kiếm, thu thập, xử lý thông tin để hỗ trợ giảng viên một cách hiệu quả trong việc khai thác tài liệu, đồng thời phát triển các dịch vụ hỗ trợ giảng viên như tư vấn về việc sử dụng các công cụ tìm kiếm tài liệu khoa học, phát triển bộ công cụ hỗ trợ nghiên cứu cho giảng viên. Việc nâng cao chất lượng, đa dạng hóa nguồn tư liệu cho giảng viên lý luận chính trị là một yếu tố cơ bản và rất quan trọng trong quá trình phát triển tri thức thông tin cho giảng viên. Đảm bảo có đủ nguồn tài liệu chất lượng sẽ giúp giảng viên nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu, đồng thời đáp ứng được yêu cầu phát triển của nền giáo dục và đất nước trong kỷ nguyên mới.

Hai là, tổ chức các khóa đào tạo về kỹ năng khai thác, sử dụng thông tin cho giảng viên lý luận chính trị.

Một trong những giải pháp quan trọng để phát triển tri thức thông tin cho giảng viên lý luận chính trị là tổ chức các khóa đào tạo về kỹ năng khai thác, sử dụng thông tin. Trong bối cảnh hiện nay, khi nguồn tài liệu ngày càng phong phú đa dạng, việc giảng viên có khả năng khai thác thông tin một cách hiệu quả trở thành yếu tố quyết định để nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu. Vì vậy, các khóa đào tạo cần cung cấp những kỹ năng trọng tâm như: chiến lược tìm kiếm thông tin, giảng viên cần được trang bị các phương pháp tìm kiếm thông tin hiệu quả trên các nền tảng

PGS.TS Nguyễn Quốc Dũng, Ủy viên Hội đồng Lý luận Trung ương, Giám đốc Học viện Chính trị khu vực II, trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm nghiệp vụ giảng dạy lý luận chính trị tại lớp tập huấn phương pháp giảng dạy lý luận chính trị do Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Vĩnh Long tổ chức ngày 11/6/2024, tại Hội trường Tỉnh ủy Vĩnh Long. Ảnh: BTG Tỉnh ủy Vĩnh Long.

cơ sở dữ liệu học thuật, các công cụ tìm kiếm chuyên sâu và cách sử dụng các từ khóa chính xác để truy cập tài liệu chuyên ngành; kỹ năng đánh giá thông tin, việc đánh giá độ tin cậy, tính chính xác, tính cập nhật của nguồn tài liệu là vô cùng quan trọng; kỹ năng tổ chức và quản lý thông tin, giảng viên biết sắp xếp, lưu trữ thông tin hiệu quả, sử dụng các công cụ quản lý tài liệu như Zotero, EndNote, Mendeley để lưu trữ, trích dẫn tài liệu một cách khoa học.

Các khóa đào tạo cần được thiết kế dưới dạng các buổi học thực hành, trong đó giảng viên không chỉ học lý thuyết mà còn thực hành trực tiếp việc tìm kiếm và xử lý thông tin từ các nguồn tài liệu khác nhau. Bên cạnh đó, các khóa đào tạo cần có sự tham gia của các chuyên gia về thông tin - thư viện để giảng viên có thể hiểu rõ hơn về cách thức vận hành của các công cụ tìm kiếm hiện đại và các dịch vụ hỗ trợ thông tin. Ngoài ra, các khóa đào tạo cũng cần được tổ chức thường xuyên và dựa trên nhu cầu thực tế của giảng viên. Thực tế, mỗi giảng viên có thể gặp phải những khó khăn khác nhau trong việc khai thác thông tin, do đó, các chương trình đào tạo cần phải linh hoạt, đáp ứng nhu cầu, trình độ khác nhau của từng đối tượng giảng viên. Các khóa học ngắn hạn, các buổi hội thảo chuyên đề, hoặc các

lớp học trực tuyến là những hình thức tổ chức có thể mang lại hiệu quả cao, giúp giảng viên có thể học tập linh hoạt, tiết kiệm thời gian.

Ba là, khuyến khích hợp tác, chia sẻ kiến thức thông tin giữa các giảng viên lý luận chính trị.

Trong bối cảnh hiện nay, khi thông tin khoa học đang ngày càng trở nên phong phú và thay đổi nhanh chóng, việc các giảng viên cùng nhau chia sẻ, trao đổi thông tin sẽ giúp cải thiện chất lượng giảng dạy, nghiên cứu. Việc hợp tác giữa các giảng viên không chỉ giúp họ cập nhật nhanh chóng những nghiên cứu mới, mà còn giúp xây dựng một mạng lưới thông tin mạnh mẽ, từ đó dễ dàng tiếp cận được các tài liệu chuyên sâu, các công trình nghiên cứu đột phá. Việc liên kết với các chuyên gia trong và ngoài nước sẽ giúp giảng viên mở rộng tri thức về lý luận, nắm bắt những phương pháp giảng dạy, nghiên cứu tiên tiến, đồng thời cập nhật các tài liệu, công trình nghiên cứu mới nhất từ các trường đại học, viện nghiên cứu hàng đầu thế giới.

Bên cạnh đó, việc hợp tác nghiên cứu giữa các giảng viên lý luận chính trị sẽ giúp xây dựng các công trình nghiên cứu mang tính chất tổng hợp, toàn diện hơn. Những nghiên cứu này không chỉ mang lại giá trị về lý luận mà còn có thể áp dụng vào thực tiễn giáo dục, đào tạo, tạo nền tảng vững chắc để phát triển tri thức thông tin trong giảng dạy. Ngoài ra, các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng có thể tạo ra các nền tảng kỹ thuật số dành riêng cho việc chia sẻ, trao đổi tài liệu, kiến thức khoa học giữa các giảng viên lý luận chính trị. Hợp tác và chia sẻ thông tin còn giúp thúc đẩy sự sáng tạo, đổi mới trong phương pháp giảng dạy, nghiên cứu. Qua đó, khuyến khích hợp tác, chia sẻ kiến thức thông tin không chỉ nâng cao khả năng khai thác, sử dụng thông tin của giảng viên lý luận chính trị mà còn tạo ra môi trường học thuật năng động, sáng tạo, từ đó góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu trong bối cảnh phát triển của đất nước.

Bốn là, khuyến khích giảng viên lý luận chính trị tham gia vào các hội thảo, nghiên cứu chuyên đề về tri thức thông tin.

Hội thảo chuyên đề là những dịp quan trọng để các giảng viên lý luận chính trị gặp gỡ, trao đổi kinh nghiệm và cập nhật những xu hướng mới trong lĩnh vực tri thức thông tin. Những hội

thảo này không chỉ giúp giảng viên làm quen với các phương pháp mới trong việc thu thập, tổ chức và phân tích thông tin mà còn tạo cơ hội để họ chia sẻ các chiến lược, công cụ kỹ thuật khai thác thông tin đã được áp dụng thành công trong giảng dạy và nghiên cứu. Tham gia hội thảo quốc tế hoặc khu vực còn giúp giảng viên mở rộng mối quan hệ chuyên môn và hợp tác nghiên cứu với các chuyên gia, giảng viên từ các trường đại học khác nhau, cả trong và ngoài nước. Những trao đổi này sẽ giúp giảng viên cập nhật các công trình nghiên cứu quốc tế, các công nghệ mới trong việc thu thập và xử lý thông tin, cũng như học hỏi các phương pháp giảng dạy tiên tiến từ các nền giáo dục khác. Các hoạt động thực hành này không chỉ giúp giảng viên lý luận chính trị nâng cao khả năng sử dụng công cụ thông tin mà còn giúp họ giải quyết các vấn đề thực tế trong công tác giảng dạy, nghiên cứu khoa học.

Việc giảng viên tham gia vào các hội thảo và nghiên cứu chuyên đề không chỉ giúp họ cải thiện kỹ năng cá nhân mà còn đóng góp vào việc nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu trong lĩnh vực lý luận chính trị. Khi giảng viên có thể tiếp cận với những nguồn thông tin, nghiên cứu mới nhất và thảo luận với các chuyên gia, họ sẽ có thể đưa những kiến thức này vào chương trình giảng dạy, giúp sinh viên hiểu sâu sắc hơn về các vấn đề lý luận chính trị trong bối cảnh hiện đại. Bên cạnh đó, việc tham gia hội thảo và nghiên cứu chuyên đề là cơ hội để giảng viên phát triển khả năng nghiên cứu độc lập, từ đó tạo ra các công trình nghiên cứu chất lượng cao, đóng góp vào sự phát triển tri thức của lĩnh vực lý luận chính trị./.

Ghi chú:

(1) American Library Association, 1989.

Tài liệu tham khảo:

1. Ngô Đình Hòa, *Tri thức thông tin và vai trò trong giáo dục đại học*, Nxb Giáo dục Việt Nam, H.2019.

2. Nguyễn Minh Thái, *Giảng dạy lý luận chính trị trong kỷ nguyên số: Cơ hội và thách thức*, Nxb CTQG-ST, H.2020.

3. Huỳnh Thị Hồng, *Phát triển năng lực giảng viên trong kỷ nguyên công nghệ số*, Nxb Lao động - Xã hội, H.2021.